БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО
1000 София, ул. "Сердика", № 4, ет.III, тел. 987-49-02, факс 989-25-97, e-mail: ipn_ban@bas.bg

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Ирена Илиева

член на научното жури съгласно Заповед № РД-0969/04.07.2014 г. на директора на Института за държавата и правото проф. Цветана Каменова за присъждане на образователната и научна сепен „доктор" на

Юлиан Борисов Комсалов

задочен докторант по международно право и международни отношения на тема

„МЕЖДУНАРОДОПРАВНИ АСПЕКТИ НА СУВЕРЕНИТЕТА В РАМКИТЕ НА ПРАВОМОЩИЯТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ НА ЕС"

I. Обща оценка на кандидата

Юлиан Борисов Комсалов е зачислен като задочен докторант на 1 октомври 2007 г. със срок на обучение 30 септември 2012 г. През времето на обучение успешно е положил изпита по специалността и по английски език. След обсъждането на дисертационния му труд в секцията по Международноправни науки е отчислен с право на защита с решение на Научния съвет на ИДП. В периода след отчисляването докторантът представи завършена дисертация. Тя беше обсъдена на 16 май 2014 г. от секцията по Международноправни науки в разширен състав с външни учени и взе решение да предложи на Научния съвет на ИДП да се открие процедура по защита.

Юлиан Борисов Комсалов е завършил Френска езикова гимнация „А. Дьо Сент Екзюпери" гр. Пловдив и право в Юридическия факултет на Пловдивскшя университет „П. Хилендарски". По време на следването е изкарал специализиран курс по Право на ЕС

в Университета „Н. Коперник“. Бил е юрисконсулт, младши съдия и съдия. Понастоящем е нотариус. Отлично владее английски и френски и добре испански и руски език.

II. Общо описание на дисертационния труд

Представен е дисертационен в обем от 258 страници и 333 цитирания под линия. Той е структуриран в четири глави, списък на използваните съкращения, въведение и заключение и списък на използваната литература.

1. Актуалност на труда: Дисертационният труд има за предмет на изследване същността на понятието суверенитет в началото на XXI в. в контекста на променената система на международните отношения и в рамките на правомощията на ЕС като уникална организация *sui generis*. Темата е изключително актуална и е обект на дискусии както на теоретично ниво, така и в конкретни практически аспекти.

Докторантът си поставя за решаване важни задачи и търси отговор на някои от основните въпроси, свързани с тази специфична регионална международна организация. Дали в процеса на засилване на суверенитета си под формата на този съюз, държавите членки всъщност не са жертвали част от него? Кой в началото на XXI век е носителят на суверенитета в рамките на съюза и може ли еднозначно да бъде определен той? И ключовият въпрос: може ли и друг субект на Международното публично право, освен държавата, било тя унитарна, федерация или държава на регионите, да бъде носител на суверенитет в началото на XXI век ? Дискусията по тези важни теоретични въпроси е особено интензивна на ниво ЕС и в България.

Освен този доктринален аспект, дисертационният труд има и важно практическо значение с оглед участието на България в институциите на ЕС.

2. Предмет на изследване са няколко големи групи въпроси:

- Произходът, актуалните съвременни теории за обхвата и съдържанието, насоките и опитите за промяната на понятието „суверенитет”;
- Институционалната структура на ЕС след влизане в сила на Лисабонския договор и еволюцията на Съюза във връзка със суверенитета на държавите-членки;

- Сърцевината на изследването е Глава трета, посветена на институциите със съществени правомощия относно суверенитета на държавите-членки: Съдът и Европейската централна банка.

- Специално внимание е отделено на Съда на ЕС, чиято юриспруденция най-пряко засяга суверенитета на държавите-членки;

- Изследван е проблемът дали държавите членки се отказват от суверенитета си или го споделят на наднационално ниво;

- Новост представлява изследването на Европейска централна банка като институция със съществено въздействие върху суверенитета на държавите-членки съобразно Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. и Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 година.

- Глава Четверта е посветена на съществени аспекти от въздействието на ЕС върху суверенитета на държавите-членки. Параграф първи анализира проблема за „Отказ или споделяне на суверенитет в ЕС“. Вторият параграф на тази глава изследва сепаратизма, традиционен проблем за суверенитета в класическия му вид, и ЕС.

III. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационния труд

В труда има съществени приноси, които може да се разделят на общотеоретични и практико-приложни. Сред общотеоретичните приноси следва да отбележи следните:

- Докторантът дава нов поглед върху въпросите на суверенитета през призмата на ЕС, последиците за държавите членки и системата на международните отношения като цяло от съществуването на този нов вид наднационална международна междуправителствена организация.

- За първи път в българската специализирана литература цялостно е анализиран проблемът за суверенитета на държавите-членки на ЕС след влизането в сила на Лисабонския договор. Той е проучен теоретично в детайли през призмата на

правомощията на институциите на ЕС (главно чрез функциите на Съда на ЕС и на Европейската централна банка).

- Съществен теоретичен принос представлява систематизирането на различните теории за правната същност на ЕС, въпрос изключително дискусионен в правната и по-специално в международноправната наука.

- Сравнителноправният анализ на ЕС с унитарна и федерална държава, както и с конфедерация по отношение на суверенитета дава основа за интересни изводи на автора. След тях следва да откроя този, че ЕС би могъл да се сравни с федерации в предходен исторически момент, преди консолидирането им, като САЩ преди Гражданската война, с оглед поставените сходни проблеми и с оглед намиране на начин за тяхното разрешаване/избягване в ЕС.

- Новост в нашата специализирана литература представлява сравнителноправният анализ с други регионални междуправителствени организации по отношение на суверенитета: Северноамериканското споразумение за свободна търговия /NAFTA/, Общ пазар на юга /MERCOSUR/ в Южна Америка и Асоциацията на държавите от Югоизточна Азия /ASEAN/.

- Сърцевината на дисертационния труд е посветена на Съда на ЕС като институцията с най-голямо въздействие върху суверенитета на държавите-членки. Тук авторът прилага оригинален и критичен анализ, който води до важни изводи. За първи път в българската специализирана литература е възприет критичен подход при оценка на дейността на Съда на ЕС, като се подчертава политическото му влияние и предпоставките за успеха на доктрините му.

Трудът съдържа и практически приноси.

- Докторантът представя практическата полза от съществуването на ЕС, как тя се съотнася със суверенитета на държавите членки и дали представлява модел за подражание в световен мащаб, или напротив - неуспешен експеримент или изключение, обосновано от особеностите на

междудържавните отношения на Европейския континент.

- Сравнението на Съда на ЕС с други международни съдилища, на база на критериите съдебен консерватизъм и съдебен активизъм дава възможност за практически изводи относно „модела“ на правораздаването в ЕС.
- На основата на критичен анализ на съдебния активизъм на Съда на ЕС за първи път в нашата литература са изведени недостатъците на избрания от Съда подход. Докторантът е сторил това от дистанцията на времето и с оглед настоящата ситуация в ЕС.
- Другата институции със съществени правомощия по отношение на суверенитета на държавите-членки: Европейската централна банка, е представена чрез анализ на Директива 2013/36/ЕС на европейския парламент и Съвета он 26 юни 2013 г. и Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 г.
- Анализът на влиянието на ЕС върху сепаратизма в държавите членки / случаите на Фландрия в Белгия, Каталуния в Испания и Шотландия в рамките на Обединеното кралство/ е допълнен с разсъждения относно евентуалното правоприемство на държавната собственост и дълговете между новите държави и държавите, от които биха се отделили.

IV. При изготвяне на дисертационния труд са спазени техническите изисквания на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИДП на БАН за формата и съдържанието.

В процеса на обучението в докторантура Юлиан Комсалов прояви способност да разработва самостоятелно сложна научна проблематика, преди отчисляването му с право на защита редовно подготвяше и полагаше всички изпити, своевременно попълваше на необходимите документи (индивидуалния учебен план и неговите изменения), поддържаше непрекъснат контакт с научния ръководител; обсъждаше всички детайли от структурата и съдържанието на дисертационния труд; успешно публикуваше научни статии по темата на дисертацията.

В процеса на работа докторантът има две **публикации** по темата на дисертационния труд и две, приети за печат, както и три участия в научни форуми.

Докторантът притежава несъмнено умение за самостоятелна научна работа при писане на дисертационен труд, за поставяне и разрешаване на изследователски задачи, трудолюбие и последователност, собствен научен стил на писане.

VI. Критични бележки и препоръки

Следва да подчертая, че Юлиан Комсалов се съобрази с всички мои критични бележки и препоръки в хода на писането на дисертационния му труд. Той взе предвид и всички бележки, които бяха направени от безспорните авторитетни учени, участници в обсъждането на дисертацията. Сред тях, основната: да търси баланс на различните диаметрално противоположни мнения относно активизма на Съда на ЕС. Препоръчвам трудът или отделни части от него да бъдат издадени, а авторът да усъвършенства своя оригинален стил на писане.

VII. Заключение

Изборът на темата на изследването, доказаната способност за умело използване на позитивноправния, телеологичен и сравнителноправен методи, работата с голяма по обем специализирана литература и оригиналните изводи на докторанта доказват формирани умения за научноизследователска дейност.

С оглед на гореизложеното, в качеството ми на член на научното жури по чл. 9 от ЗРАСРБ, давам **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА** на дисертационния труд и убедено подкрепям научното жури да присъди на Юлиан Борисов Комсалов образователната и научна степен „доктор“ по международно право и международни отношения.

София, 12 август 2014 г.

Проф. д-р Ирена Илиева